STUDII EMPIRICE ASUPRA FENOMENULUI RELIGIOS

Rodica PASCARI

Deşi credința religioasă este o piatră de temelie pentru aproximativ 85 la sută din populația lumii, nu a fost niciodată un obiect de studiu popular în rândul psihologilor. Tocmai pentru acest motiv, cercetarea concretă a conştiinței religioase a diferitelor grupuri de credincioşi capătă o importanță de prim ordin. Cercetările concrete, realizate în ultimii ani, au arătat că conştiința religioasă a credincioşilor de rând este departe de a fi identică. Ea se deosebeşte nu numai în funcție de cult, dar reflectă, în felul său, şi situația lor socială, şi felul ocupației, şi interrelațiile cu mediul social, şcolarizarea, nivelul de cultură.

Care este originea religiei şi care sunt cele mai ample efecte ale sale asupra culturii? Azim Shariff (Universitatea din British Columbia) susține că religia a evoluat inițial ca un instrument pentru coordonarea grupului şi că a încurajat cooperarea între străini. A fost un succes sigur în acest aspect, deoarece culturile religioase, din punct de vedere istoric, au întrecut culturile nereligioase. Cu toate acestea, efectul religios merge dincolo de absența sau prezența într-o cultură a convingerilor specifice şi care au un impact direct asupra moravurilor sociale. Într-un studiu în care a utilizat studenții cu convingeri religioase diferite, Shariff a descoperit că cei care au descris un Dumnezeu aspru, în termeni stricți, au fost mai puțin probabil să trişeze pe o sarcină decât au fost cei care au descris mai mult un Dumnezeu iertător. În continuare, studiind legătura dintre religie şi cultură, Adam B. Cohen (Arizona State University) a examinat modul în care religia poate juca un rol în dezvoltarea de culturi colectiviste sau individualiste. Mai exact, acesta a remarcat modul în care natura individualistă în Statele Unite este reflectată de Protestantism în public, că afişările comunale sunt inutile, iar o singură credință este considerată drept „o relație personală cu Dumnezeu".

Cercetarea realizată de Benjamin McKune (Universitatea de Stat Pennsylvania) şi John P. Hoffmann (Brigham Young University) abordează asocierea dintre religiozitate şi realizarea academică în rândul adolescenților. Studii recente au demonstrat o asociere pozitivă între religiozitate şi succesul academic. Cu toate acestea, unele studii arată că această asociație se datorează familiei şi factorilor de comunitate, de exemplu, variația nivelurilor

de capital de familie printre filialele religioase s-ar putea explica. Totuşi, dacă factorii religioşi afectează realizarea academică în rândul adolescenţilor, aceasta ar putea fi, de asemenea, din cauza concordanţei sau discordanţei de religiozitate dintre părinţi şi copii.

Utilizând date acumulate timp de doi ani din Studiul Naţional Longitudinal al Sănătăţii Adolescentului, s-a examinat asocierea între religiozitatea adolescenţilor şi religiozitatea părinţiilor, în relaţionare cu realizarea academică, având în vedere efectele familiei şi ale capitalului comunitar. Rezultatele au indicat faptul că asocierea dintre religiozitatea adolescenţilor şi realizarea academică se datorează în mare parte capitalului social de familie, dar asocierea între realizarea academică şi religiozitatea între părinţi şi adolescenţi este în mare măsură independentă de familie şi de capitalul social comunitar. În special, cea mai mare realizare este prezisă atunci când părinţii şi adolescenţi raportează niveluri similare de religiozitate, iar cea mai mică – atunci când părinţii raportează religiozitate crescută, iar adolescenţi – religiozitate scăzută.

Jang Sung Joon şi Byron R. Johnson de la Universitatea Baylor au realizat o cercetare despre *Religie, rasă, şi consumul de droguri în rândul tinerilor americani*. Deşi în studiile anterioare s-a descoperit că tinerii de rasă neagră consumă droguri mai puţin faţă de tinerii de culoare albă, diferenţele alb-negru au fost rareori explicate prin utilizarea datelor din intervalele directe – copilăria şi vârsta tânără adultă. Pentru a umple acest gol de cercetare, au angajat panoul de date reprezentative la nivel naţional pentru a examina dacă diferenţele rasiale ce apar la tinerii negrii sunt din cauză (1) că sunt mai puţin probabil de a fi crescuţi de părinţi care fumează, beau, şi/sau utilizează droguri ilicite; (2) că e o probabilitate mai mică de a avea prieteni consumatori de droguri; mult mai probabil să crească într-o religie protestantă evanghelică; şi (3) cel mai probabil, sunt mai implicaţi religios decât sunt tinerii de culoare albă.

Rezultatele arată că diferenţele rasiale în consumul de droguri în timpul tinereţii adulte se datorează în mare parte diferenţelor de expunere la modele parentale şi utilizatorii de droguri între tineri alb-negri, implicării religioase şi, în mai mică măsură, educaţiei religioase.

Împărţirea oamenilor în grupuri religioase şi separarea acestora a redus răspândirea diverselor maladii în lumea antică şi în cea medievală. Exemplul cel mai bun, în opinia cercetătorilor, este cel oferit de comunităţile din zonele calde ale planetei, zone cu mult mai mulţi agenţi patogeni decât statele aflate în apropierea celor doi poli ai Terrei.

Astfel, studiul realizat de către oamenii de ştiinţă de la Universitatea din New Mexico a arătat că numărul religiilor este direct proporţional cu numărul maladiilor întâlnite în anumite zone geografice. Spre exemplu, în Coasta de Fildeş existau 76 de religii, în timp ce în Norvegia – doar 13. În aceeaşi

ordine de idei, în Brazilia există nu mai puțin de 159 de culte, pe când în Canada se găsesc doar 15.

Raportul sugerează că, în acele comunități care își evitau vecinii din motive religioase exista un risc mult mai mic de a contacta o boală necunoscută. Cercetătorii americanii își argumentează ipoteza și prin diversitatea biologică ce scade treptat de la Ecuator către cei doi poli, diversitate generată, în mare parte, de contactul cu diverși agenți patogeni.

Credințele religioase, ca parte a naturii umane, se află adânc întipărite în creierul uman, totul fiind programat genetic încă de la apariția noastră ca specie, susțin cercetătorii de la Universitatea Yale. Cele mai clare dovezi se regăsesc în percepția copiilor asupra vieții și convingerii lor că mintea este separată de corp. O astfel de distincție este cea care permite să credem în supranatural, în zei sau în prieteni imaginari. „Toți oamenii au aceste convingeri. Ele se află în circuitele din creierul nostru și nu dispar niciodată", susține profesorul Paul Bloom, psiholog în cadrul prestigioasei universități americane. Pe măsură ce îmbătrânim, începem să ne concentrăm mai mult pe dimensiunea morală a credinței și mai puțin pe aspectele ei supranaturale, afirmau autorii studiului. Cu toate acestea, în perioadele grele ale unei existențe, tindem să ne apropiem de aspectele supranaturale, fapt dovedit de numărul mare de oameni care se reîntorc la credință în momentele de criză.

Credința ajută la blocarea anxietății și la minimizarea stresului, conform studiului unor cercetători din cadrul Universității Toronto, care au dezvăluit diferențele creierului la credincioși și necredincioși.

În Republica Moldova sunt foarte puține cercetării în domeniul religiei. Acestea bazându-se pe o analiză doar a aspectului teoretic al religiei, și nu oferă o abordare practică a fenomenului.

Referințe:

1. HINDE, Robert A. *In Gods we Trust: The Evolutionary Landscape of Religion*. 2003. Volume 3. http://www.ArsDisputandi.org
2. MCKUNE, Benjamin, HOFFMANN, John P. Religion and Academic Achievement Among Adolescents. In: *Interdisciplinary Journal of Research on Religion*. 2013. Volume 5, Article 10. http://www.religjournal.com
3. MELKONYAN, Tigran, PINGLE, Mark. Religion and Faith: A Decision Theory Perspective. In: *Interdisciplinary Journal of Research on Religion*. 2011, Volume 5, Article 3 [accesat 15.07. 14]. http://www.religjournal.com
4. SUNG Joon Jang, BYRON, JOHNSON, R. Religion, Race, and Drug Use Among American Youth. In: *Interdisciplinary Journal of Research on Religion*. 2012. Volume 6, Article 1. http://www.religjournal.com
5. Tia Noelle Pratt. *Catholic Young Adults' Attitudes Toward the Church's Pro-Life Teachings: A Bellwether for the Church's Political Strategy?* 2014, Volume 10, Article 3. http://www.religjournal.com